

[Duborg.]

tænkt mig muligt, at de Radikale kan gaa med til at godkende denne Anskuelse, at det principielt set er et Fremskridt at faa Kapitalens Administration til at overgaa fra Landmændenes egne Sammenslutninger til de politisk valgte Administrationer.

Saa vil jeg gerne overfor Spørgsmaalet om de indeklemt Husbænd — det er et frygteligt Navn, som det lader til, at vi skal blive ved at slæbe med — sige, at det forekommer mig, at den vigtigste Side af hele dette Spørgsmaal er ladet uberørt i denne Diskussion, og det er det: Findes der for Tiden et større Antal af disse Brug her i Landet, end der er virkelig naturlig Anvendelse for?

For Spørgsmaalet er jo ikke, om der sidder en hel Del Mennesker med smaa Brug, der ønsker større Brug. Det kan de jo ogsaa faa paa anden Maade end ved at faa Tillægsjord til deres eget Brug, det kan de faa, ligesom alle andre i vort Samfund, der ønsker at skifte Virksomhed, ved at gaa over i en anden Virksomhed, ved at afhænde deres mindre Brug og overtage et større Brug, de har jo ogsaa i mangfoldige Tilfælde Adgang til at faa Statshusbandsbrug. Det afgørende overfor Kravet om, at der skal træffes ekstraordinære Foranstaltninger for at skaffe Tillægsjord til disse smaa Brug, er derfor, om der findes et større Antal deraf, end der er naturlig Anvendelse for.

Jeg vil her først gøre opmærksom paa, at der efterhaanden kun er 40 000 — ja, ikke en Gang det, Tallet skal efter den allersidste Opgørelse være nede paa 38 000 — af disse Brug her i Landet, idet Antallet stadig er aftagende, da der nemlig ogsaa ved den bestaaende Lovgivning skaffes Tillægsjord til et stort Antal hvert Aar, og det meste taler for, at der er Anvendelse for et saadant Antal smaa Landbrug.

Vi ved alle, at i vore Dage indehaves kun et Faatal af disse af ordinære Lønarbejdere, det store Flertal af disse Brug er knyttet til højst forskellige Virksomheder, til Haandværk, til Smaahandel, til saa at sige næsten ethvert Erhverv paa Landet, og det er ogsaa meget ofte Folk, som har nogen Kapital, der ønsker et saadant lille Brug.

Nu kan det være ret vanskeligt at faa fastslaaet, om der er netop nok, eller der er for faa eller mange; men jeg vil dog her gøre opmærksom paa, at den høje Pris, som disse Brug gennemgaaende omsættes

til, er et næsten afgørende Bevis paa, at der ikke er for mange af dem; og det vilde dog være en temmelig uforstandig Politik først at træffe ekstraordinære Statsforanstaltninger til at gøre disse Brug større og saa ad anden Vej at danne nye smaa Brug, fordi der er Brug for et større Antal. Jeg tror, at hele det Spørgsmaal i Virkeligheden rent praktisk har ringe Betydning. Jeg tror ikke, der er nogen som helst Rimelighed i at gaa til virkelig ekstraordinære Foranstaltninger for at gøre disse Brug større; der er aldeles overvejende Sandsynlighed for, at der ingenlunde er for mange af dem nu.

Jeg ønsker ogsaa at fremsætte nogle faa Bemærkninger om Beskæftigelsesspørgsmaalet. Der har her i Tinget under Forhandlingen om denne Sag, særlig i Fjor, men ogsaa i Aar, været slaaet stærkt paa, at en Udstykning alene af Hensyn til Beskæftigelsen var meget nødvendig. Jeg har tidligere haft Lejlighed til — og skal derfor ikke komme ind paa det nu — at paa-vise, at den Beskæftigelsesforøgelse, der finder Sted ved at gaa over fra Brug paa over 100 Tdr. Land til de normale Statshusbandsbrug, kun er ret ringe, men jeg ønsker at henlede Opmærksomheden paa et andet Forhold. Det fremstilles altid saaledes, at Udviklingen i de sidste 60 Aar og mere er gaaet i Retning af, at der beskæftiges færre ved Landbruget og flere ved Industrien. Jeg tror, denne Betragtning hviler paa et økonomisk Fejlsyn, paa en fuldkommen overfladisk Bedømmelse af disse Forhold. Hvis vi tager Stillingen i Dag, er Forholdet dette, naar vi ser paa Produktionen, at vi har en Nettooverskudsproduktion af Landbrugsprodukter paa rundt regnet 800 Mill. Kr. aarlig, men vi har en Nettounderskudsproduktion af Industrivarer til et Beløb, som antagelig — jeg kan ikke angive det nøjagtigt, fordi der ikke foreligger Statistik derover — ligger noget over 200 Mill. Kr. aarlig. At selve Tallet paa de direkte i de to Virksomheder beskæftigede viser en aftagende Procent for Landbruget og en tiltagende Procent for Industrien, siger os intet om, at selve Landbrugets Indfyldelse paa Beskæftigelsen har fulgt den Udvikling, som Tallene angiver. Vi maa nemlig erindre, at Landbruget omkring 1880 gik ind i en Rationalisering af hele sin Drift. Rationalisering er jo stærkt paa Mode i Øjeblikket. Den kom i Landbruget i fuld Drift omkring 1880, og denne Rationalisering bestod ikke alene deri, at hvert enkelt Landbrug indførte mere moderne tekniske